

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Záložna-kampelička Čívce

1908–1952

Inventář

EL NAD č.: 666

AP č.: 254

Veronika Brožková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	7
III. Archivní charakteristika fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	7
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
---------------------------------------	---

Inventární seznam	10
--------------------------	-----------

I. Vývoj původce fondu

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70 z 9. dubna 1873, o společenstvech pro napomáhání živnosti a podnikání.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru „Spořitelny po farských kollaturách orbě, řemeslu ze svízeli pomohou“. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitel, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr. Až do doby zakládání těchto spořitel (kampeliček), ke kterému však došlo až po jeho smrti, byli rolníci odkázáni na lichváře a spekulanty a úvěry pro ně byly takřka nedostupné.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady, kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Významný rozmach zaznamenaly kampeličky po vzniku republiky. Byly úzce spojeny s agrární stranou, tehdy nejvýznamnější stranou vládní koalice. Přispívaly k obecnému rozvoji měst, obcí i obyvatelstva. Stát kampeličky podporoval, poskytoval jim úlevy na daních i finanční pomoc. Při vzniku republiky existovalo 3746 kampeliček, na konci první republiky jich bylo 4372.

Ustavující valná hromada Spořitelního a záložního spolku pro Čívici a okolí se konala 29. listopadu 1908. Bylo zvoleno pětičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal rolník Václav Holub, dále šestičlenná dozorčí rada (jejím předsedou byl zvolen správce školy Vojtěch Vodák) a pokladník. Při svém založení měl spolek 19 členů.

Minimální podíl nového člena spolku byl 1 K. Počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4 %, úrok ze zápůjček činil 5 %. Spolek se připojil k Ústřední jednotě českých hospodářských spolků v Království českém. Sídlo spolku bylo v Čivicích, jeho členy se mohli stát občané obcí Čívici, Kaceřov, Robčice, Břízsko a Olešná. V dubnu 1932 byl spolkový obvod rozšířen o obec Koryta.

Dne 31. prosince 1908 byl spolek zapsán do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. IV, list 290) pod názvem Spořitelní a záložní spolek pro Čívici a okolí zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

Spolek neměl vlastní prostory. V srpnu 1910 byla zřízena kancelář v domě čp. 39, od ledna 1911 se úřadovalo v hostinci Jána Virky čp. 21. Otázka umístění spolku se znovu řešila až v roce 1928, kdy revizor ústřední jednoty upozornil, že by spolku prospěla vhodnější úřední místnost. Na valné hromadě v březnu 1928 bylo navrženo jednání s ústřední jednotou ohledně stavby spolkového domu, o rok později bylo usneseno dům postavit. Čívický ochotnický spolek Dalibor přislíbil kampeličce podporu formou bezúročných půjček ve výši 4000 Kč, předseda dozorčí rady nabídl k prodeji svůj pozemek u kostela. Z plánů na stavbu domu však sešlo a v lednu 1934 bylo rozhodnuto o přemístění úřadovny do domu Václava Tenka.

Na základě úředního seznamu míst vydaného ministerstvem vnitra dne 23. června 1923 se změnil název obce z Čivice na Čívíce. Dne 18. dubna 1926 se proto představenstvo a dozorčí rada na společné schůzi usneslo na novém názvu, který zněl Spořitelní a záložní spolek pro Čívíce a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. změněny stanovy spolku a při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Čívíce a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n. byl 27. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Čívíce a okolí, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein für Tschowitz und Umgebung, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung.

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníků sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Za národního správce kampeličky byl představenstvem spolku 13. června 1945 schválen pokladník Václav Dinstbír, 27. července 1945 byl však Okresním národním výborem v Kralovicích národním správcem ustanoven dosavadní člen představenstva Václav Tenk. Dne 19. srpna 1945 se konala valná hromada a starostou spolku byl opět zvolen Václav Svoboda.

Ke dni 5. ledna 1947 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku z názvu vymazáno německé znění firmy.

Výnosem ministerstva financí čj. 46923/47-III/7 ze dne 1. března 1948 byl ustanoven sedmičlenný místní akční výbor Národní fronty, jehož předsedou se stal starosta spolku Václav Svoboda. Úkolem akčních výborů

byla tzv. „očista veřejného života“ a „potlačování reakce“ – odpůrců KSČ.

Na základě zákona č. 181/1948 Sb., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 215.095/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít Záložna-kampelička v Čívicích. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Kralovicích, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V září 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Krajského soudu v Plzni, zde byla zaregistrována pod značkou Dp 69.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 Záložna-kampelička v Čívicích sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Kralovicích. V důsledku toho došlo dne 26. února 1953 k výmazu Záložny-kampeličky v Čívicích z podnikového rejstříku.

Spolek měl velkou podporu místních obyvatel a po celou dobu své existence se významnou měrou podílel na rozvoji Čivic i okolních obcí. V roce 1924 přispěla záložna na provoz státní autobusové linky z Kralovic do Plzně. Poskytla půjčky na stavbu čivického hřbitova, na nákup motorových stříkaček pro hasičské sbory, na elektrifikaci Čivic, Kaceřova, Robčic a Břízka. V roce 1947 pak byla schválena obci Čívíce půjčka ve výši 500 000 Kč na úpravu cesty k přívozu.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

Václav Holub	11/1908–01/1913
Antonín Kulhánek	04/1913–05/1919
Jan Tenk	05/1919–08/1921
Antonín Kulhánek	08/1921– ?/1923
František Šrek	12/1923–03/1928
Jaromír Hanzlíček	03/1928–03/1938
Václav Svoboda	03/1938–07/1945
Václav Tenk ¹	07/1945–08/1945
Václav Svoboda	08/1945–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Vojtěch Vodák	03/1909– ?/1912
Václav Šrek	?/1912–01/1925
Josef Johanis	07/1925– ?/1950

1 Národní správce jmenovaný na základě dekretu prezidenta Dr. Edvarda Beneše č. 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>období</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
12/1936	432 891 Kč	59 800 Kč	4167 Kč
12/1939	310 376 Kč	22 768 Kč	772 Kč
12/1942	770 377 Kč	18 000 Kč	188 Kč

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1908	19
1911	31
1924	40
1928	63
1931	76
1936	92
1939	110
1942	113

II. Vývoj a dějiny fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Čívce tvoří celkem 13 úředních knih z let 1908–1952 a 1 karton spisového materiálu.

Písemnosti předala v roce 1980 Československá státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 522). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika fondu

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OAS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb. ze dne 27. července 2009 (Hlava XII, Čl. 17), tj. posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310).

V roce 1981 Dr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář „Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954“, k jeho schválení však nedošlo.

Archivní fond Záložna-kampelička Čívce tvoří celkem 13 česky psaných úředních knih z let 1908–1952, z toho 10 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorčí radu, protokol pro představenstvo, seznamy činovníků a členů) a tři účetní knihy. Fond dále obsahuje 1 karton spisového materiálu (zpráva o výsledku revize a prezenční listiny z valných hromad). Celkový rozsah fondu je 0,27 bm. Knihy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Spisový materiál tvoří zpráva o výsledku revize a prezenční listiny z valných hromad. Vnitřní skartace nebyla provedena.

Písemnosti byly podle přílohy č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. zařazeny do II. kategorie. V době zpracování fondu se nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Čívce poskytují jen neúplné údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zejména zápisy ze schůzí orgánů. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obcích, v nichž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Čívce 1908–1952 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v červnu 2010 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v lednu 2011 Veronika Brožková.

V Plasích 3. ledna 2011

Veronika Brožková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I* /nezpracováno/, Kampelička, spořitelní a záložní spolek pro Čívce a okolí, zapsané společenstvo s ručením neobmezeným – sign. Dr IV 290, Záložna-kampelička v Čívicích – sign. Dp 69.

Hájek, Jan – Lacina, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům*. Praha, 1999.

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení Republiky československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Seznam použitých zkratk

AP	Archivní pomůcka
č. př.	Číslo přírůstku
EL	Evidenční list
ev. jednotka	Evidenční jednotka
inv. č.	Inventární číslo
NAD	Národní archivní dědictví
OAS MV	Odbor archivní správy ministerstva vnitra
SAP	Sborník archivních prací
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
---------	-------	---------------	-----------------

I. Knihy

1	Protokol pro valnou hromadu (2. 2. 1910–30. 3. 1947)	1910–1947	K 1
2	Protokol pro valnou hromadu (9. 5. 1948–22. 5. 1949)	1948–1949	K 2
3	Protokol pro představenstvo (25. 4. 1909–27. 2. 1924)	1909–1924	K 3
4	Protokol pro představenstvo (2. 9. 1923–1. 4. 1933)	1923–1933	K 4
5	Protokol pro představenstvo (22. 10. 1933–16. 11. 1952)	1933–1952	K 5
6	Protokol pro dozorčí radu (28. 3. 1909–15. 2. 1931)	1909–1931	K 6
7	Protokol pro dozorčí radu (8. 2. 1931–30. 1. 1947)	1931–1947	K 7
8	Protokol pro dozorčí radu (13. 4. 1947–19. 6. 1952)	1947–1952	K 8
9	Seznam členů	1908–1948	K 9
10	Seznam spolkových činovníků	1908–1950	K 10

II. Spisový materiál

Vlastní spisy

11	Zpráva o výsledku revize	1948	N 1
12	Prezenční listiny z valných hromad	1940–1946	N 1

III. Účetní materiál

Účetní knihy

13	Účetní závěrky	1936–1943	K 11
14	Knihy závodních podílů	1909–1929	K 12
15	Knihy závodních podílů	1937–1946	K 13

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Čívce
Značka fondu:	ZK Čívce
Časový rozsah:	1908–1952
Počet evidenčních jednotek:	14 (13 úředních knih, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	15
Rozsah v bm:	0,27 bm (úřední knihy – 0,16 bm, karton – 0,11 bm)
Stav ke dni:	3. 1. 2011
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková dne 3. 1. 2011 – č. j. SOAP/060-4/2011